

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 231/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou doc. PhDr. JUDr. Marcelou Tittlovou, PhD., LL.M., Bernolákova 492/5, Modra, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 6Nt/26/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 6Nt/26/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 6Nt/26/2020 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **615,39 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 231/2022 z 12. apríla 2022 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručenú ústavnému súdu 27. marca 2022, v ktorej sa domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Ďalej žiadal vysloviť príkaz okresnému súdu konať, priznať primerané finančné zadosťučinenie 2 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom doručeným okresnému súdu 19. októbra 2020 domáhal prerušenia výkonu trestu odňatia slobody podľa § 412 ods. 1 Trestného poriadku (ďalej len „TP“) z dôvodu, že už pred nástupom na výkon väzby a aj počas výkonu trestu trpí závažným chronickým ochorením pravého predkolenia a v podmienkach výkonu trestu nedochádza k stabilizácii jeho zdravotného stavu. Návrh odôvodňoval lekárskymi správami, ako aj požiadavkou na odborné vyšetrenie, pretože jeho zdravotný stav sa má zhoršovať. Výkon trestu žiadal sťažovateľ prerušiť z dôvodu absolvovania potrebných odborných vyšetrení a chirurgického zákroku na klinike popálenín a rekonštrukčnej chirurgie na obdobie troch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia súdu o prerušení výkonu trestu.

3. Okresný súd návrh sťažovateľa uznesením doručeným sťažovateľovi 1. februára 2021 zamietol. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť 4. februára 2021.

4. Právna zástupkyňa na výzvu ústavného súdu doplnila ústavnú sťažnosť sťažovateľa podaním doručeným ústavnému súdu 20. mája 2022 o rozhodnutie Okresného súdu Bratislava II č. k. 4T/78/2020 z 21. septembra 2020, ktorým bol sťažovateľ uznaný za vinného pre zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) Trestného zákona (ďalej len „TZ“), formou spolupáchateľstva podľa § 20 TZ. Tým mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 3 rokov so zaradením do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia a tiež mu bolo uložené ochranné protitoxikomanické liečenie ambulantnou formou.

5. Sťažovateľ tvrdí, že do podania ústavnej sťažnosti okresný súd nevykonal potrebné procesné úkony na predloženie jeho sťažnosti nadriadenému súdu. Podľa názoru sťažovateľa je okresný súd nečinný deväť mesiacov, celková doba konania trvá sedemnásť mesiacov, nejde o zložitú problematiku a postup okresného súdu pri predkladaní spisu je spojený s priet'ahmi.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

6. Okresný súd uviedol, že v spise neeviduje sťažnosť sťažovateľa proti zamietavému uzneseniu a uznesenie nadobudlo právoplatnosť 4. marca 2021. Ďalej žiadal, aby ústavný súd zväzil dôvodnosť a primeranosť uplatneného finančného zadost'učinenia.

7. Sťažovateľ v replike, pridržiavajúc sa ústavnej sťažnosti, doplní, že sťažnosť bola odoslaná z elektronickej schránky jeho právnej zástupkyne 4. februára 2021 o 17.54 h a okresnému súdu bola doručená toho istého dňa o 18.09 h. Okrem iného poznamenal, že túto skutočnosť preukázal doručenkou, ktorá tvorí prílohu ústavnej sťažnosti. Podľa jeho názoru bol zbavený práva na riadne opravné konanie.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Sťažovateľ namieta, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“ Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru: „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.“

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00].

11. Ústavný súd považuje nielen veci týkajúce sa neprávoplatne uzavretých trestných procesov za mimoriadne citlivé z hľadiska ich včasného vybavenia (III. ÚS 183/05), ale rovnako aj trestné záležitosti právoplatne odsúdených osôb. Primeraná lehota na konanie v trestných veciach v dôsledku mimoriadneho citlivého zásahu do sféry osobných práv a slobôd sa musí posudzovať prísnejšie.

12. Podľa § 412 ods. 1 TP: „Ak odsúdený, na ktorom sa vykonáva trest odňatia slobody, ochorie na ťažkú chorobu, môže predseda senátu výkon trestu na potrebný čas prerušiť; vždy však preruší výkon trestu na tehotnej žene alebo matke dieťaťa mladšieho ako jeden rok.“ Podľa § 412 ods. 3 TP: „Proti uzneseniu podľa odseku 1 je prípustná sťažnosť.“ Podľa § 192 ods. 1 TP: „Pri rozhodovaní o sťažnosti preskúma nadriadený orgán (a) správnosť výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým sťažovateľ podal sťažnosť, (b) konanie prechádzajúce týmto výrokom napadnutého uznesenia.“

13. Sťažovateľ sa v konaní domáhal prerušenia výkonu trestu z dôvodu závažného chronického ochorenia jeho pravého predkolenia. Predmet konania nevykazuje znaky zložitosti a patrí medzi bežnú rozhodovaciu agendu súdov. Okresný súd je zodpovedný za administratívne úkony spojené s predložením spisu nadriadenému súdu. V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by vplývali na celkovú dĺžku konania, no evidentne neexistovali prekážky na zistenie písomnou alebo telefonickou urgenciou, v akom štádiu je konanie, a po zistení upozorniť na zbytočné prietahy v konaní predsedu súdu.

14. Predmet konania je nepochybne pre sťažovateľa významný, keďže ide o zhoršenie jeho zdravotného stavu počas výkonu trestu odňatia slobody, obzvlášť v prípade, ak ústav na výkon trestu nedokáže zabezpečiť podmienky pre jeho zlepšenie. Z pohľadu ESLP tento druh konania patrí medzi konania, ktoré si vyžadujú zo strany všeobecných súdov osobitnú starostlivosť a promptné rozhodnutie. Všeobecné súdy by mali brať do úvahy vek a zdravotný stav sťažovateľov a konaniu venovať zvýšenú starostlivosť (rozsudok ESLP zo 7. 2. 2002 vo veci Beljanski proti Francúzsku, sťažnosť č. 44070/98, § 40).

15. V konaní bol zistený postup okresného súdu od podania návrhu 19. októbra 2020, teda v období jedného roka a siedmich mesiacov. Okresný súd o návrhu sťažovateľa rozhodol uznesením z 1. februára 2021, teda po štyroch mesiacoch. Sťažovateľ proti zamietavému uzneseniu okresného súdu podal sťažnosť doručenu okresnému súdu 4. februára 2021. Z vyjadrenia okresného súdu vyplynulo, že v spise neeviduje sťažnosť sťažovateľa a konanie považuje za právoplatne skončené (4. marca 2021). Z ústavnej sťažnosti, repliky sťažovateľa a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal proti napadnutému uzneseniu sťažnosť, ktorá nebola ani len predložená nadriadenému súdu, a tým o nej ani nemohlo byť rozhodované.

16. Postup okresného súdu sa javí o to závažnejší, keď nevedno, z akého dôvodu nedisponoval vedomosťou o podanom opravnom prostriedku sťažovateľa. Z potvrdenia o doručení podanej sťažnosti proti zamietavému uzneseniu vyplýva, že okresnému súdu bola sťažnosť sťažovateľa úspešne doručená 4. februára 2021 o 18.08 h, no okresný súd sa opravným prostriedkom sťažovateľa nezaoberal a nevykonal náležité procesné úkony s tým spojené. Ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu sa vyznačuje nečinnosťou a nesústreďenou činnosťou pri predkladaní veci nadriadenému súdu. Dĺžka konania, ktorú ústavný súd posudzoval s ohľadom na predmet veci a význam sporu pre sťažovateľa, je ústavne neakceptovateľná.

17. Okresný súd dĺžku konania ospravedlňoval najmä nedoručením, resp. neevidovaním opravného prostriedku sťažovateľa. Organizačné problémy súdov nemožno preniesť na sťažovateľov, hlavne ak následkom takýchto technicko-organizačných problémov je porušenie ich základných práv (I. ÚS 113/02). Ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017).

18. Ústavný súd v okolnostiach veci vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

19. K nevyhovujúcej časti nálezu ústavný súd poukazuje na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 355/2021 a rozhodnutie ESLP zo 17. septembra 2009 vo veci Enea proti Taliansku, sťažnosť č. 74912/01, podľa ktorých skúmanie otázok týkajúcich sa spôsobu výkonu trestu odňatia slobody nepatrí do pôsobnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Keďže ústavný súd považoval z ústavnej sťažnosti, repliky a jej príloh za preukázané, že sťažnosť sťažovateľa okresnému súdu bola doručená a okresný súd aj napriek tomu nevykonal potrebné procesné úkony smerujúce k rozhodnutiu, doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov (čl. 127 ods. 2 ústavy).

21. Ústavný súd zohľadnil, že už deklarovanie porušenia základných práv, príkaz konať a náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok (III. ÚS 336/2021). V okolnostiach prípadu ústavný súd z ďalších nárokov sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky) v sume trikrát po 193,50 eur a režijný paušál v sume 11,63 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 615,39 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z.

o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2022

Peter Straka
predseda senátu